

2025 MÜNİH GÜVENLİK KONFERANSI VE YAPICI AVRASYACILIĞIN GEREKLİLİĞİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2025 / 14

08.04.2025

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 28 Şubat 2025'te yayınlamış İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

Geçmişte Söylenilenlere İlişkin Kısa Bir Hatırlatma

Batısızlık kavramı, beş yıl önce 14-16 Şubat 2020 tarihlerinde düzenlenen Münih Güvenlik Konferansı'nın (MGK) ana temasıydı. O dönemde konferans yetkilileri Batısızlık kavramını kısaca şu şekilde açıklamışlardı:

> Çoğunlukla Kuzey Amerika ve Avrupa liberal demokrasilerinden oluşan bir topluluğun kısaltması ve normatif bir proje olarak yaygın bir şekilde kullanılmasına rağmen, 'Batı' her zaman tam olarak tanımlanması kolay olmayan bir kavramdır. 'Batı' hiçbir zaman yekpare bir kavram olmamış, aksine zaman içinde karışımı değişen farklı geleneklerin bir karışımı olmuştur. Ancak, geçtiğimiz on yıllar boyunca Batı'yı bir arada tutan unsurun ne olduğu sorusunun cevabı açıktı: liberal demokrasi ve insan haklarına, piyasa temelli bir ekonomiye ve uluslararası kurumlarda uluslararası işbirliğine bağlılık. Günümüzde Batı'nın anlamı giderek daha fazla tartışılır hale gelmektedir. Görece birleştirici bir jeopolitik yapılanma olarak 'Batı'nın çöküşüne' tanık oluyoruz... Günümüzdeki 'Batı'nın manevi bölünmüşlüğü', Batı dünyası içinde liberal olmayan ve milliyetçi bir tarafın yükselişinden kaynaklanmaktadır. Sesi giderek daha da duyulan bu grubun gözünde Batı, esasen liberal-demokratik değerlere bağlı ve bu değerleri paylaşan herkese açık bir topluluk değildir. Aksine, etnik, kültürel veya dini kriterlerle bir arada tutulan bir topluluktur. Böyle bir Batı anlayışı, kendisini liberal ya da 'açık' Batı anlayışından ayrıdır. Bu kapalı yorumun destekçileri, günümüzde (beyaz Hıristiyan) Batı'nın farklı dini inançlara veya kültürel geçmişlere sahip yabancılar tarafından tehdit edildiğine

> inanmaktadır. Bu düşünce ekolünün savunucuları, Batı toplumlarını zayıf ve hatta yıkılmaya meyilli olarak görmekte, toplumsal liberalleşme, kadınların güçlendirilmesi ve göç yoluyla kendilerini zayıflatmaktadırlar. Batı'nın saldırı altında olduğuna dair algıları, meşru öz savunma olarak algıladıkları durumun önünü açmaktadır. Ilımlı versiyonunda, bu düşünce tarzı duvarlar ve sınırlar, mültecilerin reddedilmesi ya da siyasi doğruculuk ve toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına karşı çıkılması çağrısında bulunur.[1]

O dönemde konuya ilişkin yayınladığımız yazıda, 2020 MGK'nın 2017'den bu yana AVİM'in gündeme getirdiği Yapıcı Avrasyacılık kavramının geçerliliğini ortaya koyduğunu anlattık ve bu konuya ilişkin görüşlerimizi şu şekilde özetledik:

> Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) olarak Avrasya üzerine yaptığımız çalışmalar çerçevesinde 2013 yılından bu yana Yapıcı Avrasyacılık kavramını gündeme getiriyoruz. Bu bağlamda Yapıcı Avrasyacılık, Batıya alternatif arayışına dayalı anlayışı reddetmekte ve Avrasya'da yeni rekabetler ve düşmanlıklar yaratmak yerine, Türkiye'nin (ve aynı şekilde diğer batılı ülkelerin) değişen bir dünyada kendilerini doğru bir şekilde konumlandırabileceği yeni işbirliği yolları oluşturulmasını önermektedir. Türkiye'nin Batı ile daha fazla bütünleşmesini ve Batı içindeki yerleşik konumunu sağlam bir şekilde savunurken, aynı zamanda Doğu ile yeni bir ilişki geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Dünya üzerindeki batı hegemonyasını kaybetmekten dolayı büyük bir üzüntüye kapılmaya gerek yoktur. Saati geri çevirmeye çalışmak yerine, yaratıcı düşünce ile ileri doğru gidilmesi gerekiyor.

Yapıcı Avrasyacılık konusunda bu yılın başında yayınladığımız Yapıcı Avrasyacılık: Tanımların Yeniden Gözden Geçirilmesi[2] başlıklı yazımızda bu kavramın ana unsurları hakkında aşağıdaki şekilde daha ayrıntılı açıklamalar yapmıştık:

> Sonuç olarak, Yapıcı Avrasyacılık kavramı ortaya çıktığı günden bu yana Türkiye için dengeli bir jeopolitik yönelimi teşvik ederek akademik söyleme ve politika analizine kayda değer katkılarda bulunmuştur. Bu yaklaşım sadece Türkiye'nin küresel sahnedeki etkileşimlerini yeniden tanımlamakla kalmayıp aynı zamanda istikrar ve güvenliği vurgulayarak stratejik özerkliğini de geliştirmektedir. Hem Doğulu hem de Batılı ortaklarıyla bağlantılarını güçlendirerek Türkiye'yi farklı medeniyet alanları arasında köprü kuran önemli bir bağ olarak konumlandırmaktadır. Önümüzdeki dönemde istikrarsızlaştırmayı, çatışmayı, savaşı ve hegemonyacı yaklaşımları desteklemek ve yüceltmek yerine iyi niyetli iş birliğine, çok yönlü ve ortak çalışmaya dayalı uluslararası ilişkiler stratejisine odaklanılması yararlı olacaktır.

Bu bağlamda Yapıcı Avrasyacılık kavramının ütopik bir yaklaşım olmanın aksine Avrasya coğrafyasındaki sınamaları doğru teşhis eden, barış, istikrar ve huzur için iş birliğini öneren, uzun zamandır unutulan güvenliğin bölünmezliği ilkesinin hatırlanmasının önemini vurgulayan gerçekçi bir yaklaşım olduğunun altı çizilmelidir. Güvenliğin bölünmezliği ilkesini 50 yıl önce ortaya atanların, bu ilkenin Batı ve Doğu ve dolayısıyla Avrasya coğrafyası için önemini hatırlamalarının faydalı olacağını düşünüyoruz.[3]

2025 Münih Güvenlik Konferansı Batı Dünyasını Şaşırttı

61. Münih Güvenlik Konferansı (MGK) 14-16 Şubat 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. MGK için hazırlanan rapor Çok Kutupluluk[4] başlığını taşımakta ve aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır: Dünya gerçekten çok kutuplulukla tanımlanan bir döneme mi giriyor? Böyle bir düzenin (potansiyel) kutupları nelerdir? Ne kadar kutuplaşmış durumdalar? Çok kutuplu bir düzenin sonuçları nelerdir? Ve uluslararası toplum çok kutupluluğu nasıl yönetebilir? Rapor bu sorulara yanıt olarak dünyanın giderek daha çok kutuplu hale geldiğini ve dünyanın çok kutupluluğunun bir gerçeklik olduğunu ileri sürmektedir.[5]

ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance'in konferansta yaptığı konuşma adeta bir deprem etkisi yaratarak Batı dünyasını derinden sarstı diyebiliriz. Vance konuşmasında, Avrupalı liderleri, Almanya'nın aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisine atıfta bulunarak ifade özgürlüğünü bastırmak ve sansür uygulamakla suçlamış ve Avrupa'nın karşı karşıya olduğu en büyük güvenlik tehdidinin Rusya veya Çin değil, içeriden gelen tehdit olduğunu belirtmiştir.[6] Bunların yanı sıra Romanyadaki seçim gelişmelerine özellikle değinerek aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

> Eski bir Avrupa Komisyonu üyesinin geçenlerde televizyona çıkıp Romanya hükümetinin seçimi iptal etmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirmesi beni şaşırttı. İşler planlandığı gibi gitmezse aynı şeyin Almanya'da da olabileceği uyarısında bulundu. İşte bu küstah açıklamalar Amerikada şok etkisi yarattı. Yıllardır bize, fonladığımız ve desteklediğimiz her şeyin ortak demokratik değerlerimiz adına olduğu söylendi. Ukrayna politikamızdan dijital sansüre kadar her şey demokrasinin savunulması adına yapılıyor, ama Avrupa mahkemelerinin seçimleri geçersiz kıldığını ve üst düzey yetkililerin diğerlerini de geçersiz kılmakla tehdit ettiğini gördüğümüzde, kendimizi uygun şekilde yüksek bir standartta tutup tutmadığımızı sormamız gerekiyor. Kendimizi diyorum çünkü temelde aynı takımda olduğumuza inanıyorum. Demokratik değerler hakkında konuşmaktan daha fazlasını yapmalıyız. Onları yaşamalıyız.[7]

Hatırlanacağı üzere, AVİM olarak 24 Ocak 2025 tarihli analizimizde eski AB yetkilisinin Romanya seçimlerine ilişkin açıklamasının ciddiyetine biz de dikkat çekmiştik.[8]

BBC, ABD Başkan Yardımcısı'nın Batı Dünyası ve transatlantik bağlar üzerinde sismik bir etki yaratan konuşmasını JD Vance ifade özgürlüğü ve göç üzerinden Avrupa'ya saldırdı ve JD Vance'in Avrupa'daki fırtınası Ukrayna ve savunma gündemini görmezden geldi başlıkları altında vermiş ve Vance'in kıtanın karşı karşıya olduğu en büyük tehdidin Rusya ve Çin'den değil, içeriden geldiği yönündeki açıklamasına özellikle dikkat çekmiştir.[9] Guardian gazetesinin Diplomasi Editörü'nün konuya ilişkin analizi JD Vance'in Münih konuşması transatlantik ittifakın çöküşünü gözler önüne serdi başlığını taşımaktadır. Diplomatik Editör konuşmanın yıkıcı etkilerini Konuşma, Avrupa ile ABD arasında önceden var olan anlaşmazlığın artık askeri yüklerin paylaşımı ya da Rusya'nın gelecekte yaratacağı güvenlik tehdidinin niteliği ile ilgili değil, toplumla ilgili daha temel bir mesele

olduğunun sinyalini verdi şeklinde açıklamaktadır.[10] Le Monde konuşmayı Münih'te JD Vance Avrupa'ya ideolojik savaş ilan ediyor[11] başlığıyla yansıtırken, POLITICO JD Vance kültür savaşını Avrupa'ya taşıyor[12] şeklinde bir başlık kullanmıştır.

Batı basınında konuşmaya ilişkin yaygın görüşün, konuşmanın bomba etkisi yarattığı ve transatlantik ilişkilere zarar verdiği yönünde olduğunu söyleyebiliriz. Bu görüşün ÇHC Haber Ajansı Xinhua'nın ABD Başkan Yardımcılarının Münih'teki konuşması Avrupa'nın tepkisini çekti, transatlantik çatlakları genişletti[13] başlıklı haber- yorumunda da yansıtıldığını belirtmek gerekir.

MGK 2025 konferansının sonuçlarını nasıl değerlendirdi?

Internet sayfasına göre Münih Güvenlik Konferansı, öncelikle en güncel olayların kısa ve analitik özetlerini sunmayı amaçlamaktadır. Herhangi bir olay hakkında kapsamlı bir genel bakış sağlamak yerine temel çıkarımlara odaklanmakta, tartışmalı veya şaşırtıcı noktaları vurgulamakta ve daha fazla dikkat gerektiren konuları ayrıştırmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle tartışmaya katılanlar tarafından dile getirilen görüş ve perspektifleri ele almakta ve MGK'nın pozisyonunu yansıtmayabilmektedir. 2025 konferansının ardından MGK tarafından yayınlanan bu yaklaşımı yansıtan bilgilendirme notu[14] konferansın sonuçlarını ve ana çıkarımlarını şu şekilde ifade etmektedir:

> Halihazırda gerçekten çok kutuplu bir sistemde yaşayıp yaşamadığımız belirsiz olsa da günümüzde dünya çok kutuplulaşma ile karakterize edilmektedir.
>
> Bugün dünya birlik, iki kutupluluk, çok kutupluluk ve hatta kutupsuzluğun unsurlarını sergilerken, değişen küresel güç dağılımı ile şekillenmekte ve daha fazla sayıda aktör kilit küresel meseleleri etkileme kabiliyetine sahip olmaktadır. Ancak dünya aynı zamanda hem uluslararası düzeyde hem de birçok ülkenin iç siyasetinde giderek artan bir kutuplaşma yaşamaktadır.
>
> Dünya genelinde pek çok siyasetçi ve vatandaş için daha çok kutuplu bir dünya önemli bir umut vaat etmektedir. Ancak çeşitli kutuplar ve onların düzen modelleri arasında artan rekabet, küresel krizlere ve tehditlere karşı ortak yaklaşımları şimdiden engellemektedir.
>
> Hâlâ çok az sayıda devlet ortak faydaya odaklanan dış politikalar izlerken -ve iç bölünmeler bu tür girişimleri daha da karmaşık hale getirirken- çok kutupluluğu olumlu bir yola sokabilecek bir kutupsuzlaşma sürecinin nasıl başlatılabileceği henüz netlik kazanmamıştır.

MGK bilgilendirme notu, Konferansın, transatlantik ilişkilerin yeniden ayarlanması ve çok kutupluluğun şekillendirdiği yeni bir uluslararası düzenin ortaya çıkmasıyla ilgili birçok zorluğu ortaya koyduğu sonucuna varmaktadır.

Son olarak MGK bilgi notu çarpıcı bir şekilde Eski günler geride kaldı ve yeni bir dönem başlıyor vurgusunu yapmaktadır.

Kapanış yorumları

AVİM, yıllardır küresel kümelenmelerde ortaya çıkan değişimlerin altını çizmiş, bu bağlamda yukarıda özetlendiği gibi Türkiye'nin dış ilişkileri için Yapıcı Avrasyacılık kavramını önermiş ve yıllar içinde bu kavramı geliştirmiştir. Yapıcı Avrasyacılık, Türkiye'nin Batı ile olan bağlarının Doğu fırsatları ile dengelemesini savunmaktadır. Bu jeopolitik yaklaşım, Avrasya genelinde bölgesel işbirliğini teşvik etmektedir. Sadece Avrupa'da değil, daha geniş Avrasya coğrafyasında istikrar ve güvenliğe değer verirken, Türkiye için stratejik özerkliği güçlü bir şekilde önermektedir. Bu yaklaşım Batı karşıtlığını reddetmekte ve tarihsel bağlamları göz ardı etmeden veya stratejik özerklikten ödün vermeden Batı'nın küresel kalkınmaya değerli katkılarını kabul etmektedir.

Yukarıda kısaca özetlediğimiz son gelişmelerin Yapıcı Avrasyacılığın gerçekçi ve işlevsel doğasını yansıttığına inanıyoruz. Bu bağlamda MGK'nin eski günler bitti, yeni bir dönem başlıyor değerlendirmesinin geçerli ancak çok geç kalmış bir değerlendirme olduğunu ve bize "akşam yemeğinden sonra günaydın" özlü sözünü hatırlattığını belirtmek isteriz.

**Resim: Linked-in*

[1] Westlessness The Munich Security Conference 2020, Munich Security Conference, 16 Şubat 2020, https://securityconference.org/en/news/full/westlessness-the-munich-security-conference-2020/.

[2] Mehmet Oğuzhan Tulun-Teoman Ertuğrul Tulun, Yapıcı Avrasyacılık Arayışı, Yorum No : 2017 / 52, 16 Haziran 2017, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-ARAYISI

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, Yapıcı Avrasyacılık: Tanımların Yeniden Gözden Geçirilmesi, Yorum No : 2025 / 8, 4 Şubat 2025, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-TANIMLARIN-YENIDEN-GOZDEN-GECIRILMESI

[4] Multipolarization Munich Security Report 2025 . February 2025. Editors Tobias Bunde Sophie Eisentraut Leonard Schütte. Managing Editor Natalie Knapp. https://securityconference.org/assets/02_Dokumente/01_Publikationen/2025/MSR_2025/Multipola

[5] Multipolarization Munich Security Report 2025, s. 9.

[6] Foreign Policy. The Speech That Stunned Europe. Read U.S. Vice President J.D. Vances remarks at the Munich Security Conference. By Christina Lu, an energy and environment

reporter at Foreign Policy. 18 Şubat 2025. https://foreignpolicy.com/2025/02/18/vance-speech-munich-full-text-read-transcript-europe/

[7] Foreign Policy. The Speech That Stunned Europe,

[8] Teoman Ertuğrul Tulun. Değişen Paradigmalar - AGİT Bölgesinde Seçim Müdahalesi Ve Demokratik Dürüstlük, Analiz No : 2025 / 11. 14.03.2025. https://avim.org.tr/tr/Analiz/DEGISEN-PARADIGMALAR-AGIT-BOLGESINDE-SECIM-MUDAHALESI-VE-DEMOKRATIK-DURUSTLUKhttps://avim.org.tr/tr/Analiz/DEGISEN-PARADIGMALAR-AGIT-BOLGESINDE-SECIM-MUDAHALESI-VE-DEMOKRATIK-DURUSTLUK

[9] BBC. JD Vance attacks Europe over free speech and migration and JD Vance attacks Europe over free speech and migration. By Emily Atkinson. 15/02/2025. https://www.bbc.com/news/articles/ceve3wl21x1o , https://www.bbc.com/news/articles/c4g9nmeyzkjo

[10] The Guardian. JD Vances Munich speech laid bare the collapse of the transatlantic alliance. By Patrick Wintour. https://www.theguardian.com/world/2025/feb/15/jd-vance-munich-speech-laid-bare-collapse-transatlantic-alliance-us-europe

[11] Le Monde. In Munich, JD Vance declares ideological war on Europe. By Elsa Conesa. 15/02/2025. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/02/15/in-munich-jd-vance-declares-ideological-war-on-europe_6738189_4.html

[12] POLITICO. JD Vance brings culture war to Europe. By Suzanne Lynch. 15/02//2025. https://www.politico.com/newsletters/global-playbook/2025/02/15/jd-vance-brings-culture-war-to-europe-00204492

[13] Xinhua. U.S. VP's speech in Munich sparks European backlash, widening transatlantic rifts. 16/02/2025. https://english.news.cn/20250216/43de3bf82a6c4b94875c41d8aff0395b/c.html

[14] Tobias Bunde ve Sophie Eisentraut, Westlessness Reloaded? Key Takeaways From the Munich Security Conference 2025, Munich: Munich Security Conference, Munich Security Debrief 1 Şubat 2025, https://doi.org/10.47342/LFJW7131. DOI: 10.47342/LFJW7131 https://doi.org/10.47342/LFJW7131 .

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "2025 MÜNİH GÜVENLİK KONFERANSI VE YAPICI AVRASYACILIĞIN GEREKLİLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 14. Nisan 08. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/2025-MUNIH-GUVENLIK-KONFERANSI-VE-YAPICI-AVRASYACILIGIN-GEREKLILIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır